

**LIETUVOS BANKO
PRIEŽIŪROS TARNYBOS
FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

SPRENDIMAS

DĖL X. X. IR AB „LIETUVOS DRAUDIMAS“ GINČO NAGRINĖJIMO

2020 m. birželio 17 d. Nr. V 2020/(21.27.E-2101)-242-252
Vilnius

Lietuvos bankas gavo X. X. (toliau – pareiškėjas) kreipimąsi, kuriuo pareiškėjas prašė išnagrinėti tarp jo ir AB „Lietuvos draudimas“ (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2019 m. sausio 11 d. įvyko eismo įvykis: susidūrė pareiškėjo vairuojamas automobilis *VW Golf* (valst. Nr. (*duomenys neskelbtini*)) ir Y. Y. vairuojamas automobilis *Toyota Yaris* (valst. Nr. (*duomenys neskelbtini*)). Per įvykį buvo apgadintas pareiškėjo automobilio galinis buferis, galinis dešinės pusės sparnas ir žibintas. Eismo įvykio dalyviai užpildė eismo įvykio deklaraciją, joje atsakomybę už eismo įvykio metu padarytą žalą savo parašu patvirtino automobilio *Toyota Yaris* vairuotoja. Pareiškėjas apie eismo įvykio metu patirtą žalą informavo automobilio *Toyota Yaris* valdytojų atsakomybę pagal transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartį apdraudusį draudiką ir pateikė prašymą išmokėti jo patirtą žalą atlyginančią draudimo išmoką.

2019 m. sausio 14 d. draudiko įgaliotas žalų vertintojas apžiūrėjo pareiškėjo automobilį, nufotografavo automobilio apgadinius ir parengė Transporto priemonės techninės apžiūros aktą. Akte nurodytos keičiamos automobilio dalys – galinis buferis, galinis dešinės pusės posparnis ir galinio dešinės pusės buferio gembė, taip pat remontuojamos dalys – galinis dešinės pusės sparnas ir galinio dešinės pusės sparno arka. Akte nurodyta, kad nuostoliai bus nustatyti pagal sąmatą.

2019 m. sausio 29 d. draudikas parengė pareiškėjo automobilio žalos sąmatą. Sąmatoje nurodyta, kad pareiškėjo automobiliui padaryta žala siekia 463,87 Eur.

Pareiškėjui nesutikus su 2019 m. sausio 29 d. sąmata ir paprašius ją pakoreguoti, 2019 m. vasario 4 d. draudikas sudarė pakoreguotą pareiškėjo automobilio žalos sąmatą. Joje nurodyta, kad pareiškėjo automobiliui padaryta žala siekia 600,85 Eur.

Pareiškėjas nesutiko ir su pakartotine draudiko parengta žalos sąmata, todėl 2019 m. vasario 21 d. kreipėsi į uždarają akcinę bendrovę „Kauno nepriklausomų autoekspertų biuras“ tam, kad ši nustatytų transporto priemonės rinkos vertę iki eismo įvykio metu padarytų apgadinių atsiradimo ir atkūrimo sąnaudas. Bendrovės ekspertai (*duomenys neskelbtini*) (toliau – turto vertintojai) 2019 m. vasario 21 d. apžiūrėjo pareiškėjo automobilį ir parengė Autotransporto priemonės vertinimo ataskaitą Nr. (*duomenys neskelbtini*) (toliau – Vertinimo ataskaita). Joje nurodyta, kad automobilio atkūrimo (remonto) sąnaudas, įvertinus dalių nusidėvėjimą (nuvertėjimą), sudaro 786 Eur be PVM (951,06 Eur su PVM). Vertinimo ataskaita buvo pateikta draudikui.

Gavęs Vertinimo ataskaitą, draudikas kreipėsi į tris automobilių remonto bendroves, kad šios apskaičiuotų pareiškėjo automobilio remonto kainą ir parengtų remonto sąmatas: UAB „AKSTĖ-servisas“ nurodė automobilį suremontuosianti už 723,97 Eur (be PVM), UAB „Inchcape motors“ nustatė 707,84 Eur (be PVM) remonto kainą, o uždaroji akcinė bendrovė „Matsuda“ nustatė, kad automobilio remontas kainuotų 705,13 Eur (be PVM).¹

2019 m. kovo 29 d. pranešimu draudikas informavo, kad draudiko ekspertai Vertinimo ataskaitą įvertino kartu su kitais žalos byloje esančiais duomenimis ir nustatė, kad mokėti draudimo išmoką pagal Vertinimo ataskaitą nėra pagrindo. Pranešime nurodyta, kad

¹ Remonto kainos apskaičiuotos pritaikius išskaitas už dalių būklės pagerinimą.

nustatyta pareiškėjo nuostolių suma yra 784,91 Eur, iš jų 712,31 Eur (suma, atitinkanti trijų remonto bendrovių pateiktų sąmatų vidurkį) automobilio remonto išlaidos ir 72,60 Eur automobilio transportavimo išlaidos. Draudikas nurodė draudimo išmoką pervedęs į pareiškėjo banko sąskaitą.

2020 m. sausio 30 d. Lietuvos banke buvo gautas pareiškėjo prašymas, kuriame pareiškėjas nurodė nesutinkantis su draudiko sprendimu ir pageidavo, kad draudikas išmokėtų jam papildomą draudimo išmoką, apskaičiuotą pagal bendrų nuostolių, kurie, pareiškėjo teigimu, sudaro 1 173,66 Eur (Vertinimo ataskaitoje nurodytų 951,06 Eur remonto išlaidų, 150 Eur turto vertintojų samdymo išlaidų ir 72,60 Eur automobilio transportavimo išlaidų suma), ir išmokėtųs 784,91 Eur draudimo išmokos skirtumą. Lietuvos bankas nustatė negalys nagrinėti šalių ginčo (pareiškėjas, prieš kreipdamasis į Lietuvos banką, nebuvo kreipęsis į draudiką su analogišku reikalavimu, kaip to reikalauja Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių nuostatos), todėl persiuntė draudikui pareiškėjo kreipimąsi ir paprašė pateikti pareiškėjui motyvuotą atsakymą.

2020 m. vasario 14 d. rašte draudikas nurodė skundžiamo sprendimo nekeisiantis, nes tam nematąs jokie pagrindo, ir išsamiai paaiškino nesutikimo su pareiškėjo argumentais motyvus.

Pareiškėjas su draudiko pozicija nesutiko ir kreipėsi į Lietuvos banką dėl šalių ginčo nagrinėjimo (kreipimasis gautas 2020 m. balandžio 14 d.). Pareiškėjas teigė, kad draudikas su juo nebendradarbiavo, rengdamas antrąją žalos sąmatą nepakoregavo valandinio remonto darbų įkainio (taikė 21 Eur įkainį, nors realus įkainis Kauno mieste siekia 28 Eur už valandą), be to, draudiko apskaičiuotų lėšų nebūtų užtekę automobiliui suremontuoti. Dėl šių priežasčių pareiškėjas nurodė kreipęsis į turto vertintojus, ir šie nustatė, kad pareiškėjo nuostoliai, atsiradę dėl automobilio apgadinimų, sudaro 951,06 Eur.

Pareiškėjas pateikė analogišką reikalavimą kaip ir 2020 m. sausio 30 d. kreipimesi: prašė rekomenduoti draudikui išmokėti papildomą 388,75 Eur draudimo išmoką, apskaičiuotą pagal bendrų nuostolių, kurie, pareiškėjo teigimu, sudaro 1 173,66 Eur (Vertinimo ataskaitoje nurodytų 951,06 Eur remonto kainos, 150 Eur turto vertintojų samdymo išlaidų ir 72,60 Eur automobilio transportavimo išlaidų suma), ir išmokėtųs 784,91 Eur draudimo išmokos skirtumą.

Lietuvos banke buvo gautas draudiko atsiliepimas į pareiškėjo kreipimąsi, jame draudikas nurodė besilaikantis savo pozicijos ir keisti sprendimo nematantis pagrindo. Anot draudiko, Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (toliau – TPVCPDĮ) 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta draudiko pareiga tinkamai nustatyti padarytos žalos dydį, remiantis dokumentais, įrodančiais žalos aplinkybes, faktą ir dydį, atsižvelgus į visas bylai reikšmingas aplinkybes. Draudikas teigia apžiūrėjęs sugadintą automobilį, įvertinęs eismo įvykio padarinius ir apskaičiavęs draudimo išmoką, remdamasis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 patvirtintomis Eismo įvykio metu padarytos žalos administravimo ir draudimo išmokos mokėjimo taisyklėmis (2018 m. spalio 24 d. redakcija) (toliau – Taisyklės).

Atsiliepime teigiama, kad, pareiškėjui nepateikus realius nuostolius patvirtinančių duomenų, draudikas parengė preliminarią žalos sąmatą, ją derino su pareiškėju ir koregavo, atsižvelgdamas į pareiškėjo prašymus. Gavęs Vertinimo ataskaitą, draudikas su ja susipažino ir nustatė, kad joje nurodytos itin didelės darbų kainos, taip padidinta bendra remonto kaina, todėl, draudiko vertinimu, yra nesilaikoma Taisyklių 15 punkto, kuriame nurodyta, jog būtinos remonto išlaidos apskaičiuojamos pagal vidutinius darbų ir keičiamų detalių ir (ar) dalių įkainius, atitinkančius technologijos lygį, ir vadovaujantis rekomenduojamais laiko normatyvais. Be to, draudikas nurodė, kad pareiškėjas, remdamasis Vertinimo ataskaita, prašo išmokėti draudimo išmoką, apimančią remonto darbų kainą su PVM, nors, pagal Taisyklių 15 punktą, jei nukentėjęs trečiasis asmuo turto neremontuoja, būtinosios remonto išlaidos apskaičiuojamas netaikant PVM.

Draudikas nurodė kilus ginčui kreipęsis į tris automobilių remonto įmones, kad šios parengtų realius remonto pasiūlymus. Toks draudimo išmokos apskaičiavimo būdas, anot draudiko, yra numatytas Taisyklių 13 punkte, kuriame nustatyta, kad išmoka gali būti apskaičiuojama atsižvelgus į įmonių, turinčių teisę remontuoti tokį turtą, išvadas. Draudikas gavo UAB „AKSTĖ-servisas“ (723,97 Eur be PVM), UAB „Inchcape motors“ (707,84 Eur be PVM) ir uždarosios akcinės bendrovės „Matsuda“ (705,13 Eur be PVM) pasiūlymus, kuriuose bendra remontui reikalingų dalių kaina yra net didesnė, nei nurodyta Vertinimo ataskaitoje,

tačiau pastarojoje nurodytą bendrą remonto kainą padidina niekuo nepagrįsta remonto darbų kaina. Draudiko vertinimu, autoservisų pasiūlymai yra ne teoriniai, o realūs, už nurodytas sumas bendrovės įsipareigoja realiai suremontuoti pareiškėjo automobilį. Todėl, įvertinęs pateiktus pasiūlymus ir remdamasis teisės aktais, kuriuose aiškiai nurodyta, kad nukentėjusiajam turi būti atlygintos būtinosios ir vidutinės remonto išlaidos, draudikas nurodė išvedęs aritmetinį pasiūlymų vidurkį ir nustatęs objektyvų eismo įvykio metu padarytos žalos dydį – 712,31 Eur. Šias nustatytas automobilio remontui reikalingas būtinąsias išlaidas, taip pat pareiškėjo patirtas 72,60 Eur išlaidas už automobilio transportavimą draudikas nurodė atlyginęs 2019 m. kovo 29 d. sprendimo pagrindu. Draudiko nuomone, išmokėjus draudimo išmoką, pareiškėjui buvo visiškai atlyginti dėl eismo įvykio atsiradę nuostoliai. Jokių objektyvių duomenų, kurie leistų teigti, kad apskaičiuotos draudimo išmokos pareiškėjui neužtenka, pareiškėjas nepateikė, todėl draudikas mano, kad neremontuodamas automobilio pareiškėjas tiesiog subjektyviai siekia gauti kuo didesnę draudimo išmoką.

Atsikirdamas į pareiškėjo kreipimosi motyvus, draudikas pasisakė ir dėl Vertinimo ataskaitos įrodomosios galios. Anot draudiko, turto vertinimo ataskaita neturi jokios išankstinės įrodomosios galios ir yra lygiavertis duomuo, įrodinėjant nuostolių dydį. Nei Lietuvos Respublikos draudimo įstatyme, nei TPVCAPDĮ ar jo įgyvendinamuosiuose teisės aktuose, nei Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatyme nėra nustatytos draudiko pareigos mokėti draudimo išmoką pagal pateiktą turto vertintojo ataskaitą, be to, Vertinimo ataskaitoje nurodytos kainos yra teorinio pobūdžio ir nėra pagrįstos realiais rinkos duomenimis.

Atsikirdamas į pareiškėjo reikalavimą atlyginti turto vertintojų samdymo išlaidas, draudikas nurodė su tokiu reikalavimu nesutinkąs. Anot draudiko, pirmiausia svarbu tai, kad turto vertinimo paslaugos buvo užsakytos dar nebaigus žalos administravimo, kai galutinis sprendimas nebuvo priimtas. Turto vertintojai buvo užsakyti nesuderinus ir iš anksto neinformavus draudiko, nors draudikas žalą administravo bendradarbiaudamas su pareiškėju ir atsižvelgdamas į jo pastabas. Antra, Vertinimo ataskaita nebuvo pagrindinis duomuo, pagal kurį nustatytas nuostolio dydis. Priešingai, ji sudaryta nesivadovaujant Taisyklėse įtvirtinta vidutinės kainos taisykle, joje pateikta maksimali remonto darbų kaina. Trečia, TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje tiesiogiai nustatyta, kad nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę kreiptis į nepriklausomus ekspertus, bet tai jis turi daryti savo lėšomis. Draudiko pareiga atlyginti tokias išlaidas galėtų kilti tik tuo atveju, jeigu jis neįvykdytų žalos administravimo veiksmų, neapžiūrėtų sugadinto turto, neatliktų pareigos įvertinti nuostolių dydį. Be to, draudikas teigė ir pats patyręs papildomų išlaidų, nes, siekdamas nustatyti tikslų nuostolių dydį, turėjo kreiptis į tris automobilių remonto bendroves dėl pasiūlymų atlikti remontą. Nepaisydamas to, draudikas nurodė norintis kilusį ginčą išspręsti geranoriškai, todėl atlyginęs pareiškėjui pusę turto vertintojų samdymo išlaidų (75 Eur). Draudikas pabrėžė, kad toks sprendimas yra išimtinis, ir prašė likusią reikalavimo dalį atmesti.

K o n s t a t u o j a m a:

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą, kurio pagrindu priimamas sprendimas.

Atsižvelgiant į ginčo šalių pateiktus duomenis, darytina išvada, kad ginčas tarp šalių kilo dėl draudimo išmokos, atlyginančios pareiškėjo automobilio remonto išlaidas, dydžio ir turto vertintojų samdymo išlaidų atlyginimo.

Dėl draudimo išmokos, atlyginančios per 2019 m. sausio 11 d. eismo įvykį transporto priemonei VW Golf padarytų sugadinimų remonto išlaidas, dydžio

Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomasis draudimas reguliuojamas TPVCAPDĮ ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų (Taisyklių ir kt.) nuostatomis. TPVCAPDĮ 2 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad draudžiamasis eismo įvykis – eismo įvykis, kuriam įvykus pagal šį įstatymą turi būti išmokama draudimo išmoka, kuri 2 straipsnio 2 dalyje apibrėžiama kaip draudiko ar Biuro mokama nukentėjusiam trečiajam asmeniui pinigų suma arba kita sutarta išmokos mokėjimo forma, skirta žalai asmeniui, turtui ir (ar) neturtinei žalai atlyginti. Pagal TPVCAPDĮ 2 straipsnio 5 dalį, eismo įvykio žala laikoma per eismo įvykį padaryta žala nukentėjusio trečiojo asmens turtui, nukentėjusiam trečiajam asmeniui ir (ar)

neturtinė žala arba žala, kuri atsirado vėliau kaip eismo įvykio padarinys, o pagal 2 straipsnio 23 dalį, žala nukentėjusio asmens turtui – nukentėjusio trečiojo asmens turtui padaryta žala, kurios dydis nustatomas įstatymų nustatyta tvarka.

Tarp šalių nėra ginčo dėl to, ar 2019 m. sausio 11 d. įvykis yra draudžiamasis, taip pat nėra ginčo dėl to, ar automobilio remontas po eismo įvykio yra ekonomiškai tikslingas. Draudikas pripažino esantis atsakingas už eismo įvykio kaltininkės pareiškėjui padarytą žalą ir, atlikęs įvykio aplinkybių tyrimą, priėmė sprendimą išmokėti pareiškėjui draudimo išmoką, kurios dalis, atlyginanti automobilio remonto išlaidas, sudaro 712,31 Eur. Tokios pinigų sumos, draudiko vertinimu, užtenka automobilio sugadinimams suremontuoti, tačiau pareiškėjas mano, kad draudikas draudimo išmokos dalį, skirtą automobiliui padarytai žalai atlyginti, turėjo apskaičiuoti pagal Vertinimo ataskaitą, kurioje nurodyta, kad automobilio remonto kaina – 786 Eur be PVM (951,06 Eur su PVM).

Įvertinus nustatytas ginčo aplinkybes, atkreiptinas dėmesys į tai, kad Taisyklių 6 punkte įtvirtinta, kad per eismo įvykį padarytos žalos dydis ir nukentėjusiems tretiesiems asmenims mokėtinos draudimo išmokos dydis nustatomas vadovaujantis Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu, TPVCAPDĮ, kitų teisės aktų nuostatomis ir atsižvelgiant į eismo įvykio dalyvių kaltės laipsnį dėl eismo įvykio, draudimo įmonės, apdraudusios atsakingo už padarytą žalą asmens civilinę atsakomybę, ar Biuro įgaliotų asmenų (paskirtų ekspertų) ataskaitas ar išvadas dėl žalos, nukentėjusio trečiojo asmens, apdraustojo pateiktus dokumentus dėl žalos, eismo įvykio aplinkybių ir eismo įvykio dalyvių atsakomybės, kitų šiose Taisyklėse nurodytų asmenų pateiktus dokumentus, leidžiančius nustatyti eismo įvykio aplinkybes ir padarytos žalos dydį.

TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta žalos dydžio nustatymo taisyklė: turtui padarytos žalos dydį nustato atsakingas draudikas, o TPVCAPDĮ 17 straipsnyje nurodytais atvejais – Biuras, vadovaudamasis įgaliotų asmenų ir (ar) turto vertintojų ataskaitomis ir dokumentais, įrodančiais padarytos žalos aplinkybes, faktą ir dydį. Šią nuostatą iš esmės atkartoja ir Taisyklių 13 punktas, kuriame taip pat nustatyta, kad žalos dydis gali būti nustatomas vadovaujantis įmonės, kurioje remontuojamas sugadintas turtas, pateiktais šio turto remonto išlaidų skaičiavimais ir (ar) atsižvelgiant į įmonės, kuri turi teisę remontuoti sugadintą turtą, pateiktus šio turto remonto išlaidų skaičiavimus ar remonto išlaidų pagrindimo dokumentus, taip pat į nukentėjusio trečiojo asmens pateiktus žalos dydį įrodančius dokumentus.

Pagal Taisyklių 15 punktą, žalos dėl turto sugadinimo, kai jį remontuoti ekonomiškai tikslinga, atlyginimo dydis nustatomas pagal turėtas remonto išlaidas, būtinas atkurti sugadintą turtą ar jo detalių ir (ar) dalių rinkos vertę iki eismo įvykio. Jeigu nukentėjęs trečiasis asmuo turto neremontuoja, atlyginamos apskaičiuotos būtinos turto remonto išlaidos (be PVM) atkurti sugadintą turtą ar jo detalių ir (ar) dalių rinkos vertę iki eismo įvykio. Būtinas remonto išlaidas sudaro remonto darbų vertė, dažymo darbų vertė, keičiamų dalių vertė (nuvertinant dalis dėl nusidėvėjimo), dažymo medžiagų vertė ir papildomos išlaidos (transportavimo, saugojimo, techninės ekspertizės ir kitos išlaidos). Būtinos remonto išlaidos apskaičiuojamos pagal vidutinius darbų ir keičiamų detalių ir (ar) dalių įkainius, atitinkančius technologijos lygį, vadovaujantis rekomenduojamais laiko normatyvais. TPVCAPDĮ 19 straipsnio 6 dalyje nustatyta, jog atsakingas draudikas moka per eismo įvykį nukentėjusiam trečiajam asmeniui tik įrodymais pagrįstos per eismo įvykį padarytos žalos dydžio draudimo išmoką, neviršijančią šio įstatymo 11 straipsnyje nustatytą draudimo sumų, ir turi teisę atmesti nepagrįstus reikalavimus dėl žalos, padarytos per eismo įvykį, atlyginimo.

Kartu pažymėtina tai, kad, apskaičiuodamas draudimo išmoką, transporto priemonių civilinės atsakomybės draudikas turi laikytis Civilinio kodekso 6.251 straipsnyje įtvirtinto visiško nuostolių atlyginimo principo. Žalos atlyginimu turi būti siekiama grąžinti ją patyrusį asmenį į iki pažeidimo buvusią padėtį. Teisingas žalos atlyginimas reiškia tai, kad sprendžiant ginčą dėl žalos atlyginimo turi būti nustatytas tikrasis žalos dydis, nes, nustačius mažesnę už tikruosius nuostolius žalos dydį, būtų iš dalies neapgintos nukentėjusio asmens teisės, o kai nustatomas žalos dydis viršija tikruosius nuostolius, nukentėjęs asmuo nepagrįstai praturtėja skolininko sąskaita (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. sausio 7 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-44/2015*).

Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad, vadovaujantis kasacinio teismo praktika, kai ginčas yra susijęs su atlygintinos žalos (nuostolių) dydžiu ir nėra susijęs nei su atsisakymu mokėti draudimo išmoką, nei su draudimo išmokos sumažinimo atvejais, nagrinėjant ginčą taikytina bendroji įrodinėjimo naštos taisyklė – šalys turi įrodyti tas aplinkybes, kuriomis grindžia savo

reikalavimus bei atsikirtimus, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. kovo 19 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. e3K-3-81-1075/2018*). Vadovaujantis nurodyta kasacinio teismo praktika, taip pat Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 24 punktu, kuriame nustatyta, kad vartojimo ginčai nagrinėjami laikantis rungimosi principo, darytina išvada, kad pareiškėjas turi pateikti duomenis, kurių pagrindu būtų galima teigti, kad jo patirtus nuostolius geriau atspindi Vertinimo ataskaita, o draudikas – priešingai – turi pagrįsti, kad skaičiavimai, kuriais jis vadovavosi išmokėdamas draudimo išmoką, yra objektyvūs ir teisingi, o pareiškėjo pateiktais nuostolių dydį pagrindžiančiais įrodymais vadovautis nėra pagrindo.

Kaip minėta, pareiškėjas prašo rekomenduoti draudikui išmokėti draudimo išmoką, apskaičiuotą pagal turto vertintojų parengtą Vertinimo ataskaitą, kurioje nurodyta, kad automobilio atkūrimo išlaidos sudaro 786 Eur be PVM (951,06 Eur su PVM). Draudikas savo ruožtu nurodė atlikęs rinkos tyrimą, gavęs trijų autoservisų pasiūlymus (UAB „AKSTĖ-servisas“ (723,97 Eur (be PVM), UAB „Inchcape motors“ (707,84 Eur (be PVM) ir uždaroji akcinė bendrovė „Matsuda“ (705,13 Eur (be PVM) ir priėmęs sprendimą išmokėti pasiūlymų vidurkį atitinkančią draudimo išmoką (712,31 Eur).

Atsižvelgiant į eismo įvykio metu patirtos žalos nustatymą reglamentuojančias teisės aktų nuostatas, pažymėtina, kad turto vertinimo ataskaita, neginčijant joje nurodytų duomenų teisingumo, yra ne vienintelis, o vienas iš žalos dydį padedančių nustatyti įrodymų, todėl tokio pobūdžio dokumentas turi būti vertinamas atsižvelgiant į visų turimų, tiek draudiko, tiek pareiškėjo pateiktų, įrodymų visumą. Nei TPVCAPDĮ, nei Taisyklės nenumato draudiko pareigos vadovautis išimtinai nepriklausomų turto vertintojų parengtomis vertinimo ataskaitomis. Konstatavus minėtą aplinkybę, kartu darytina išvada, kad Vertinimo ataskaitos buvimas savaime nesuteikia pagrindo ją laikyti turinčia aukštesnę nei kiti nuostolių dydį pagrindžiantys dokumentai įrodomąją vertę. Ji nepaneigia kitų nuostolių dydį pagrindžiančių įrodymų, nes, kaip minėta, yra tik viena iš įrodinėjimo priemonių, kuri vertinama kartu su kitais įrodymais pagal bendrąsias įrodymų vertinimo taisykles. Atsižvelgdamas į tai, Lietuvos bankas kompleksiskai vertina visus ginčo šalių pateiktus įrodymus, susijusius su draudžiamojo įvykio metu patirtą žalą atlyginančių nuostolių dydžiu.

Pažymėtina, kad pareiškėjo reikalavimas išmokėti draudimo išmoką, apskaičiuotą pagal turto vertintojų parengtą Vertinimo ataskaitą, iš esmės grindžiamas tuo, kad Vertinimo ataskaitoje nurodyta automobilio remonto kaina yra didesnė nei draudiko apskaičiuota draudimo išmoka, atlyginanti automobilio remonto išlaidas.

Kaip nurodyta pirmiau, pagal Taisyklių 15 punktą, žalos dėl turto sugadinimo dydis nustatomas pagal būtinas remonto išlaidas (be PVM), reikalingas atkurti sugadintą turta, o būtinas remonto išlaidas sudaro remonto darbų ir jiems atlikti reikalingų medžiagų vertė, apskaičiuota pagal vidutinius įkainius. Papildomai pažymėtina, kad teisės aktų pagrindu būtent draudikui yra suteikti įgaliojimai atlikti eismo įvykio metu trečiajam asmeniui padarytos žalos vertinimą ir apskaičiuoti draudimo išmoką, atitinkančią būtinąsias turto remonto išlaidas. Žala ir ją atlyginantys nuostoliai turi būti apskaičiuoti teisingai, kad nukentėjusiam asmeniui būtų atlyginta visa jo patirta žala, tačiau nukentėjęs trečiasis asmuo neturi gauti didesnės draudimo išmokos, nei reikia turtui suremontuoti, antraip nukentėjęs trečiasis asmuo nepagrįstai praturtėtų draudiko sąskaita, o šis išmokėtų per didelę draudimo išmoką. Be to, šalys turi būti sąžiningos ir vadovautis ekonomiškumo principu.

Įvertinus bylos duomenis, atkreiptinas dėmesys į tai, kad pareiškėjas reikalauja draudimo išmoką, atlyginančią jo automobilio remonto išlaidas, išmokėti atsižvelgiant į Vertinimo ataskaitoje nurodytą automobilio remonto kainą su PVM, nors PVM, vadovaujantis Taisyklių 15 punktu, mokant draudimo išmoką pinigais ir apgadinto turto neremontuojant, nėra įskaičiuojamas į draudimo išmoką. Tai reiškia, kad maksimali mokėtina draudimo išmoka, atlyginanti automobilio remonto išlaidas, net ir apskaičiuota pagal Vertinimo ataskaitą, siektų ne daugiau nei 786 Eur.

Taip pat akcentuotina tai, kad, įvertinęs bylos duomenis, Lietuvos bankas nenustatė pagrindo daryti išvadą, kad Vertinimo ataskaita yra apskaičiuota pagal realius rinkoje vyraujančius vidutinius įkainius, o draudiko atlikti skaičiavimai neatitinka Taisyklių 15 punkto reikalavimų. Atvirkščiai, Lietuvos banko nuomone, būtent draudiko pritaikytas automobilio remonto išlaidų skaičiavimo metodas labiau atitinka teismų praktikoje įtvirtintą teisingo žalos atlyginimo principą ir Civiliniame kodekse įtvirtintą reikalavimą prievolės ir sutartis vykdyti kuo ekonomiškiau būdu.

Vertinimo ataskaitoje yra nurodyti remonto ir dažymo darbų įkainiai, tačiau jie nėra pagrįsti jokiais objektyviais duomenimis. Iš Vertinimo ataskaitoje pateiktos informacijos nėra galimybės įvertinti, ar joje nurodyti įkainiai yra realūs ir atitinka Taisyklių reikalavimus. Analogiškai nėra galimybės įvertinti ir Vertinimo ataskaitoje nurodytų dažymo medžiagų, dalių ir (ar) detalių kainų, nes pateikiamos vertės taip pat nėra pagrįstos jokiais objektyviais įrodymais – realiais autoservisų pasiūlymais, sąmatomis ar kompiuterinių platformų, leidžiančių apskaičiuoti automobilių remonto kainas, išrašais. Byloje nėra duomenų, kurių pagrindu būtų galima teigti, kad Vertinimo ataskaitoje nurodyta automobilio atkuriamoji vertė labiau atitinka remonto kainą, apskaičiuotą pagal vidutinius darbų, dalių ir (ar) detalių įkainius, o draudiko apskaičiuotos draudimo išmokos nepakanka per eismo įvykį atsiradusiems automobilio sugadinimams suremontuoti. Mokėti didesnę automobilio remonto išlaidas atlyginančią draudimo išmoką, nei objektyviai užtenka automobiliui suremontuoti, nėra pagrindo, nes tokiu būdu būtų pažeisti ekonomiškumo ir teisingo žalos atlyginimo principai.

Lietuvos banko vertinimu, draudikas, nuostolių ir mokėtinos draudimo išmokos dydį apskaičiuodamas pagal trijų autoservisų pateiktus pasiūlymus, vadovavosi TPVCAPDĮ ir Taisyklių reikalavimais ir pagrįstai nesivadovavo išimtinai pareiškėjo pateikta Vertinimo ataskaita. Lietuvos bankas neturi duomenų, kad sąmatose, kuriomis draudikas vadovavosi priimdamas sprendimą, nurodytų remonto darbų neužtenka automobiliui suremontuoti, todėl bylos duomenų pagrindu darytina išvada, kad draudiko išmokėtos draudimo išmokos dalies, atlyginančios būtinąsias automobilio remonto išlaidas, objektyviai užtenka automobiliui atkurti į iki prieš eismo įvykį buvusios būklės.

Remiantis tuo, kas išdėstyta, konstatuojama, kad pareiškėjo reikalavimas išmokėti pagal Vertinimo ataskaitą apskaičiuotą draudimo išmoką yra atmestinas kaip nepagrįstas.

Dėl turto vertintojų samdymo išlaidų atlyginimo

Pareiškėjas Lietuvos banko prašė rekomenduoti draudikui atlyginti turto vertintojų samdymo išlaidas, kurios, kaip matyti iš pateikto mokėjimo kvito kopijos, yra 150 Eur. Draudikas nurodė priėmęs išimtinį sprendimą ir, siekdamas geranoriškai išspręsti ginčą, išmokėjęs papildomą draudimo išmoką, atlyginančią pusę šių pareiškėjo išlaidų – 75 Eur. Draudikas taip pat pateikė duomenis, patvirtinančius, kad papildoma draudimo išmoka buvo pervesta į pareiškėjo sąskaitą banke.

Vadovaujantis Civilinio kodekso 6.38 straipsnyje įtvirtintais prievolių vykdymo principais, prievolės turi būti vykdomos sąžiningai, tinkamai ir nustatytais terminais pagal įstatymų ar sutarties nurodymus, o kai tokių nurodymų nėra, – vadovaujantis protingumo kriterijais. Jeigu vienai iš šalių prievolės vykdymas kartu yra ir profesinė veikla, ši šalis turi vykdyti prievolę taip pat pagal tai profesinei veiklai taikomus reikalavimus. Kiekviena šalis turi atlikti savo pareigas kuo ekonomiškiau ir bendradarbiauti su kita šalimi (šalių pareiga kooperuotis).

TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę pasamdyti turto vertintoją, kad šis nustatytų turtui padarytos žalos dydį, jeigu draudiko įgaliotas asmuo neatvyko apžiūrėti sugadinto turto per šio straipsnio 2 dalyje nustatytą 3 dienų terminą. Tokiu atveju atsakingas draudikas privalo atlyginti protingumo kriterijus atitinkančias nukentėjusio trečiojo asmens turėtas turto vertintojo samdymo išlaidas. TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje taip pat nurodyta, kad nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę savo iniciatyva ir lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo.

Lietuvos bankas sutinka, kad įprastai, jeigu asmuo nusprendžia pasinaudoti TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta teise savo iniciatyva ir savo lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo, draudikas neturi pareigos atlyginti dėl to patirtų išlaidų. Kita vertus, vadovaujantis minėtais prievolių vykdymo principais, Lietuvos banko nuomone, TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalies nuostatos nereiškia, kad draudiko pareiga atlyginti nepriklausomo turto vertintojo samdymo išlaidas gali kilti besąlygiškai tik vieninteliu atveju – per nustatytą terminą neapžiūrėjus sugadinto turto. Manytina, kad nepriklausomo turto vertintojo samdymo išlaidos nukentėjusiam trečiajam asmeniui turi būti atlyginamos tiek tuomet, kai draudikas neapžiūri sugadinto turto teisės aktuose nustatytais terminais, tiek tada, kai išlaidas nukentėjęs asmuo patiria įrodinėdamas žalos dydį, o draudikas, vadovaudamasis pateiktomis ekspertų išvadomis, perskaičiuoja draudimo išmoką, taigi, pripažįsta, kad iš pradžių ją buvo apskaičiavęs neteisingai. Kitoks TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3

dalyje įtvirtintos nuostatos aiškinimas tam tikrais atvejais sudarytų sąlygas iškreipti transporto priemonių civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sistemos funkcionavimo pagrindus ir principus: galėtų susidaryti situacija, kai TPVCAPDĮ numatyta nukentėjusio trečiojo asmens teisė savo iniciatyva ir savo lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo virstų esmine teisingo nuostolių nustatymo sąlyga ir iš esmės eliminuotų draudiko atsakomybę dėl tinkamo savo prievolių vykdymo.

Iš bylos duomenų matyti, kad 2019 m. sausio 29 d. sąmatoje draudikas nustatė, jog pareiškėjo žala dėl apgadinto automobilio sudaro 463,87 Eur, o 2019 m. sausio 29 d. pakartotinai sudarė žalos sąmatą ir nustatė 600,85 Eur žalą. Lietuvos bankas neturi duomenų, kad nuo 2019 m. sausio 29 d., kai buvo parengta pakoreguota žalos sąmata, iki 2019 m. vasario 21 d., kai pareiškėjas kreipėsi į turto vertintojus, pareiškėjas būtų teikęs draudikui objektyvius nesutikimo su draudiko parengta žalos sąmata argumentus ir juos pagrindžiančius duomenis (pavyzdžiui, realius remonto įmonių pasiūlymus, faktinį remontą ir jo kainas patvirtinančius dokumentus ir kt.) ir būtų prašęs draudiko dar kartą perskaičiuoti žalos sąmatą.

Atsižvelgiant į nustatytas faktines aplinkybes, negalima teigti, kad, nesutikdamas su draudiko apskaičiuotu nuostolių dydžiu, pareiškėjas pakankamai bendradarbiavo su draudiku, siekdamas realaus žalos dydžio nustatymo. Byloje nėra duomenų, kad, sužinojęs, kokia automobilio apgadinimams suremontuoti reikalinga suma nurodyta pakoreguotoje žalos sąmatoje, pareiškėjas būtų nurodęs draudikui, su kuriais draudiko parengtoje sąmatoje pateiktais skaičiavimais nesutinka, ir būtų pateikęs objektyvių duomenų, paneigiančių draudiko skaičiavimus. Be to, pareiškėjas į turto vertintojus kreipėsi draudikui nepriėmus galutinio sprendimo dėl draudimo išmokos mokėjimo ir jos dydžio. Tai reiškia, kad pareiškėjas turėjo objektyvią galimybę pagrįsti žalos dydį nepatirdamas papildomų išlaidų, kurios buvo skirtos Vertinimo ataskaitai parengti.

Kita vertus, vertinant aplinkybę, kad draudikas, gavęs Vertinimo ataskaitą, pakartotinai apskaičiavo pareiškėjo patirtus nuostolius ir pareiškėjui pasiūlė išmokėti didesnę (nei draudikas buvo apskaičiavęs savo iniciatyva) automobiliui padarytą žalą atlyginančią draudimo išmoką, darytina išvada, kad pirminėje ir pakoreguotoje sąmatoje nustatyta suma neatitiko TPVCAPDĮ ir Taisyklių reikalavimų ir nebuvo pakankama, siekiant atkurti (suremontuoti) pareiškėjo transporto priemonę į iki eismo įvykio buvusią būklę. Šios aplinkybės taip pat leidžia teigti, kad Vertinimo ataskaita turėjo įtakos tam, kad nuostoliai būtų perskaičiuoti.

Esant tokioms aplinkybėms, remiantis protingumo, teisingumo ir sąžiningumo principais, taip pat atsižvelgiant į tai, kad draudikas, siekdamas geranoriškai spręsti kilusį ginčą, jau yra išmokėjęs pareiškėjui papildomą draudimo išmoką, atlyginančią pusę (75 Eur) turto vertintojų samdymo išlaidų, konstatuotina, kad rekomenduoti draudikui išmokėti papildomą draudimą išmoką, atlyginančią ir kitą dalį turto vertintojų samdymo išlaidų, nėra pagrindo.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjo X. X. reikalavimą.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Direktorius

Mindaugas Šalčius